

Ymateb Ysgrifenedig i argymhellion yr Is-bwyllgor Datblygu Gwledig yn ei adroddiad ar yr Ymchwiliad i'r Adolygiad o Echel 2 Cynllun Datblygu Gwledig Cymru 2007 – 2013

Mawrth 2009

1. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y Gweinidog yn sicrhau bod prosesau monitro ac adrodd digonol yn eu cael sefydlu ar frys er mwyn olrhain cynnydd unrhyw gynlluniau yn y dyfodol ochr yn ochr â Strategaeth Amgylchedd Cymru a thargedau ehangach yr Undeb Ewropeaidd. Rhaid i'r cynlluniau allu dangos canlyniadau pendant a dangos eu bod yn darparu er budd y cyhoedd.

Derbyn. Ers i'r adolygiad gael ei gynnal, mae contractau monitro wedi cael eu sefydlu i ymchwilio i'r modd y caiff canlyniadau eu sicrhau o gynlluniau sy'n bodoli eisoes. Beth bynnag fydd y penderfyniad ynghylch y ffordd ymlaen, bydd pennu canlyniadau ac allbynnau clir sy'n adlewyrchu targedau Strategaeth Amgylchedd Cymru, yn ogystal â sicrhau bod proses fonitro a gwerthuso yn ei lle, yn ofyniad sylfaenol ar gyfer unrhyw gynlluniau yn y dyfodol.

Goblygiadau ariannol. Dim – mae'r contractau sydd wedi cael eu sefydlu yn cael eu hariannu o gyllidebau sy'n bodoli eisoes.

2. Mae'r Pwyllgor yn credu bod yn rhaid cael targedau ac amcanion clir a dealladwy ar gyfer cynlluniau'r dyfodol, a rhaid gallu mesur y rhain.

Derbyn. Gweler fy sylwadau ynghylch 1 uchod.

Goblygiadau ariannol. Dim

3. Mae'r Pwyllgor yn pryderu bod y broses adolygu wedi colli momentwm ers iddi gael ei thrafod yn wreiddiol, ac mai ychydig yn unig o gynnydd a wnaed. Teimlwn hefyd nad yw'r rhanddeiliaid wedi cael eu cynnwys yn ddigonol ac mae hyn wedi golygu ei bod yn hynod o anodd iddynt asesu'r dewisiadau sydd ar gael. Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod y Gweinidog yn trafod yn rheolaidd â'r rhanddeiliaid sy'n rhan o'r broses hon er mwyn sicrhau bod y cyfranwyr allweddol yn cytuno â'r broses adolygu ac yn ei chefnogi.

Derbyn. Mae amaeth-amgylchedd yn faes polisi cymhleth dros ben, ac mae angen ystyried yn ofalus lle y gellir cyfaddawdu mewn nifer o feysydd er mwyn cadw'r ddysgl yn wastad ymhlith amcanion ac agendau sydd weithiau'n groes i'w gilydd. Fodd bynnag, bydd trafod yn rheolaidd â phob un o'r rhanddeiliaid allweddol yn rhan bwysig o unrhyw gynllun newydd ac o'r broses o'i roi ar waith.

Goblygiadau ariannol. Dim - bydd modd sicrhau bod y rhanddeiliaid yn cael eu cynnwys gan ddefnyddio'r ddarpariaeth gyllidebol sy'n bodoli eisoes.

4. *Wrth ymateb i'r dystiolaeth a ddaeth i law, a chan ystyried y prinder manylion sydd ar gael, y dewis y byddem yn ei ffafrio yn y tymor byr yw dewis 1b. Credwn y byddai unrhyw newid mawr i'r trefniadau presennol yn amharu'n ddifrifol ar y diwydiant amaethyddol, yn enwedig ar yr ucheldiroedd, a dylid cael cyfnod sylweddol o amser i baratoi ar gyfer newidiadau o'r fath. Hoffem weld Llywodraeth Cynulliad Cymru yn cyflwyno camau i wella gallu'r cynllun Tir Mynydd i sicrhau canlyniadau amgylcheddol. Dylid gwneud rhywfaint o newidiadau i Tir Gofal er mwyn sicrhau bod y cynllun hwn hefyd yn cyrraedd targedau allweddol Llywodraeth Cynulliad Cymru. Dylid targedu unrhyw arian a fydd ar gael yn y dyfodol pe bai Tir Cynnal yn dod i ben er mwyn sicrhau gwelliannau o dan y cynllun Tir Gofal neu er mwyn edrych ar gynlluniau peilot. Dylai'r cynlluniau geisio sicrhau canlyniadau clir sy'n darparu er budd y cyhoedd. Fodd bynnag, ni fydd y trefniant hwn yn dderbyniol yn y tymor canolig i'r tymor hir, ac mae'r Pwyllgor yn teimlo ei bod yn hanfodol paratoi ffermwyr ar gyfer diwygiadau i'r Polisi Amaethyddol Cyffredin yn y dyfodol.*

5. *Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod Llywodraeth Cynulliad Cymru yn edrych ar ddewis 1b ar hyn o bryd, gyda golwg ar roi model sydd wedi'i seilio ar ddewis 2 ar waith ar ôl 2013.*

Gwrthod. Nid ydym wedi penderfynu eto ar drywydd y gwaith yn y dyfodol. Croesewir sylwadau'r Pwyllgor (a sylwadau'r rhanddeiliaid y bu'r Pwyllgor yn eu cyfweld). Byddant wrth gwrs yn cael eu hystyried cyn i mi wneud penderfyniad terfynol ar y mater hwn.

Goblygiadau ariannol. Dim

6. *Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod Llywodraeth Cynulliad Cymru yn datblygu trefniadau pontio addas dros gyfnod o amser a fydd yn galluogi'r diwydiant i addasu i'r newidiadau sy'n deillio o'r adolygiad ac i gyflwyno'r newid diwylliannol sy'n angenrheidiol. Dylai'r trefniadau hyn gynnwys hyfforddiant ac arweiniad sylweddol. At hynny, dylid rheoli'r trefniadau pontio'n ofalus er mwyn sicrhau parhad yn y trefniadau presennol.*

Derbyn. Beth bynnag yr opsiwn a gaiff ei ddewis, bydd trefniadau pontio sy'n rhoi amser i ffermwyr addasu i unrhyw drefn newydd yn rhan allweddol o gynnal y momentwm. Rwy'n falch bod y Pwyllgor yn cydnabod bod trefniadau pontio yn cynnwys hyfforddi ac arweiniad yn ogystal â sicrhau bod trefniadau ariannol digonol ar gael yn ystod y cyfnod pontio.

Goblygiadau ariannol. Bydd rhaid i'r gwaith o ddatblygu unrhyw drefniadau pontio gael ei ystyried a'i fodelu gan swyddogion. Bydd angen talu am unrhyw drefniadau pontio o'r ddarpariaeth gyllidebol sydd ar gael eisoes.

7. *Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod Llywodraeth Cynulliad Cymru yn cynnal trafodaethau manwl ar natur cynlluniau amaeth-amgylchedd a'r prosiectau y bydd Llywodraeth Cynulliad Cymru yn eu cefnogi ar ôl 2013. Mae'r Pwyllgor o'r farn bod angen cynnal y trafodaethau hyn ar frys er mwyn arwain at newid diwylliannol yn y diwydiant, newidiadau mewn dulliau amaethyddol a newid yn*

agwedd y diwydiant tuag at gynnal a chadw amgylchedd Cymreig mor amrywiol a chyfoethog.

Derbyn. Rwy'n falch bod y Pwyllgor yn cydnabod yr angen am newid diwylliannol yn y diwydiant amaethyddol er mwyn sicrhau bod ein hymrwymiaadau i'r amgylchedd yn cael eu cyflawni. Rwy'n cytuno bod angen i hyn gael ei hwyluso trwy drafod yn barhaus â'r holl bartïon (gan gynnwys cynrychiolwyr y diwydiant amaethyddol) sydd â buddiant mewn sicrhau bod Cymru yn cyflawni'i hymrwymiaadau o ran datblygu cynaliadwy. Rydym wedi cydnabod eisoes bod angen i'r broses hon ddigwydd. Mae mentrau megis "Ffermio ac Amgylchedd Cynaliadwy - Camu Ymlaen at 2020" sydd wedi llywio'r modd yr ydym yn datblygu ein Strategaeth Ffermio newydd wedi rhoi cychwyn ar y drafodaeth hon ac rwyf yn benderfynol o sicrhau bod y broses hon yn parhau.

Goblygiadau ariannol. Dim.

8. Hoffai'r Pwyllgor hefyd weld yr elfennau a ganlyn yn cael eu hymgorffori mewn unrhyw gynlluniau:

- **Dull sy'n seiliedig ar ganlyniadau** gyda phrosesau monitro cysylltiedig i sicrhau y gellir cymryd y camau mwyaf addas yn y llefydd cywir ac ar gyfer y rhywogaethau a'r cynefinoedd cywir. Yn yr un cyd-destun, dylai'r cynlluniau fod yn **hyblyg**.
- **Dull sy'n cynnwys haenau**, ac yn galluogi pob rheolwr tir i gyfrannu i'r haen isaf, gyda chynlluniau mwy manwl a phenodol ar gyfer yr haen uwch.
- **Elfen genedlaethol** – tra bo'r pwyllgor yn cytuno bod angen **rhywfaint o dargedu** er mwyn mynd i'r afael â heriau amgylcheddol penodol, megis ansawdd dŵr neu fioamrywiaeth ar dir comin, rydym yn teimlo y byddai darparu fframwaith cenedlaethol yn sicrhau y gellir rhoi sylw i'r heriau ledled y wlad.
- Dylai cymhellion eraill ar gyfer **gweithredu ar y cyd** fod yn elfen allweddol o unrhyw gynlluniau diwygiedig, gyda golwg ar fynd i'r afael â phroblemau penodol o ran tirweddau neu ddaigylchoedd. Byddem hefyd yn hoffi gweld gwell integreiddio gydag echelau eraill y Cynllun Datblygu Gwledig er mwyn galluogi ffermwyr sy'n cydweithredu i ychwanegu gwerth i'w cynnyrch drwy farchnata neu gynnal gweithgareddau economaidd ar y cyd.
- Dylai **integreiddio** fod yn rhan ganolog o unrhyw gynllun yn y dyfodol, er mwyn sicrhau nifer o fanteision gwahanol – er enghraifft, drwy annog gweithgareddau sy'n arwain at fanteision i fioamrywiaeth, carbon pridd ac ansawdd dŵr.
- Dylai **swyddogion prosiect** fod yn ganolog wrth ddarparu'r cynllun a chredwn y dylid buddsoddi yn amser swyddogion prosiect er mwyn sicrhau bod ffermwyr yn cymryd y camau cywir ac yn sicrhau'r canlyniadau gorau i'w ffermydd.

Derbyn. Dylid mynd ati mewn modd sy'n seiliedig ar ganlyniadau lle bynnag y bo'n briodol. Ni ellir llunio rhai gofynion amgylcheddol yn y modd hwn a bydd gofyn mynd ati mewn modd rhagnodol, o leiaf i ddechrau.

Derbyn. Dull sy'n cynnwys haenau yw'r ffordd orau o sicrhau mynediad i bawb ynghyd â champau sydd wedi'u targedu.

Derbyn. Rhaid cynnwys elfen genedlaethol er mwyn sicrhau camau amgylcheddol ledled Cymru.

Derbyn. Mae'r modd yr eir ati i weithredu ar y cyd yn rhan o wiriad iechyd y Polisi Amaethyddol Cyffredin. Mae hyn hefyd yn cydnabod bod angen gweithredu ar raddfa ehangach nag ar lefel ffermydd unigol er mwyn sicrhau rhai gwelliannau amgylcheddol.

Derbyn. O safbwynt gwerth am arian, dull integredig yw'r ffordd o sicrhau'r gwerth gorau i'r trethdalwr.

Gwrthod. Mae swyddogion prosiect yn adnodd gwerthfawr ond costus. Er bod ganddynt rôl i'w chwarae yn ddi-os, mae angen i ni sicrhau eu bod yn cael eu cyfeirio at y meysydd gweithredu hynny lle gall gwerth eu cyfraniad fod ar ei uchaf. Bydd hyfforddi a mentora trwy gyfryngau megis Cyswllt Ffermio a chyrff eraill yn rhan allweddol o unrhyw gamau i sicrhau canlyniadau amgylcheddol priodol.

Goblygiadau ariannol. Gellir darparu ar gyfer pob un o'r materion hyn mewn cynllun yn y dyfodol o fewn y cyllidebau rhagamcanol.

Elin Jones, Y Gweinidog dros Faterion Gwledig